

Znaczenie ogierów w hodowli koni huculskich

Marek Gibała

Okręgowy Związek Hodowców Koni w Rzeszowie

Konie huculskie należą do jednej z dwóch zachowawczych ras koni w Polsce. Ze względu na wyjątkowość rasy praca hodowlana prowadzona jest w oparciu o cele i metody zawarte w rasowym programie hodowli.

W działaniach tych dąży się do utrwalenia wzorca rasowego przez zachowanie cech genetycznych i fenotypowych, takich jak: typ, pokrój, konstytucja, łagodny charakter, żywy temperament, doskonałe zdrowie, długowieczność, wysoka płodność, dobre cechy mateczne i wytrwałość w pracy.

Od dłuższego czasu w polskiej hodowli tych dzielnych „koni górskich” doskonalą się również wszechstronne cechy użytkowe. Od 2005 roku próbom dzielności zgodnie z obowiązującym regulaminem poddano ponad 600 koni. Ponadto konie huculskie sprawdzane są w konkursach dodatkowych, takich jak: skoki przez przeszkody, zaprzęgi czy wyścigi.

W hodowli koni, także huculskich, istotne znaczenie ma jakość materiału żeńskiego, niemniej postęp hodowlany dokonuje się najczęściej za sprawą odpowiedniej selekcji i doboru do rozrodu najlepszych ogierów. Obecnie w Polsce hodowla koni huculskich prowadzona jest w oparciu o wszystkie istniejące rody męskie: Polana (Po), Gurgula (Gu), Goral (Go), Hrobego (Hr), Oušora (Ou), Pietrosu (Pt) i Prislopa (Pr).

W 1962 roku wydano I tom książki stadnej koni huculskich, w którym wykazano 25 ogierów; 15 z nich było synami lub wnukami ogiera **Wujek** (z linii Goral) ur. w 1942 r. po radowieckim Goralu i od klaczy huculskiej z Żabiego. Wykazano również ogiera **Wipczyj** (syna Polana) oraz importowanego z Czechosłowacji z linii Gurgula ogiera Cukor-Gurgul.

W kolejnych tomach książki – II, III i IV – wykazano odpowiednio 24, 40 i 30 ogierów. Pojawili się przedstawiciele linii Hrobego, a później Oušora i Pietrosu.

Aktualnie w polskiej hodowli (przy liczbie 1120 klaczy matek) czynnych jest w rozrodzie 176 ogierów:

- Gurgul	43	- Goral	34
- Hroby	33	- Pietrosu	30
- Oušor	21	- Polan	10
- Prislop	5		

Selekcję młodego materiału męskiego prowadzi się w oparciu o 4-stopniowy system selekcji. Pierwszym jest ocena sysaka przy matce. Drugim i trzecim stopniem jest selekcja ogierków rocznych i dwuletnich. Ocena

Die Bedeutung der Hengste in der Zucht der Huzulenpferde

Marek Gibała

Regionaler Pferdezuchtverband in Rzeszów

Die Huzulenpferde gehören zu einer der zwei unter Genreserveschutz stehender Pferderassen in Polen. In Hinsicht auf die Einmaligkeit der Rasse wird die Zuchtarbeit in Anlehnung an die Ziele und Methoden, welche im Rassezuchtprogramm enthalten sind, vorgenommen.

Durch das gezielte Handeln und somit die Bewahrung der genetischen Merkmale und des entsprechenden Phänotyps wie: Typ, Körperbau, Konstitution, gutmütiger Charakter, lebhaftes Temperament, ausgezeichnete Gesundheit, hohe Trächtigkeitsrate, gute Muttertiereigenschaften und eine gute Ausdauer beim Arbeitseinsatz, soll die Erhaltung der Rassevorgabe ermöglicht werden.

Seit längerer Zeit schon versucht man bei der Rasse dieser tapferen „Gebirgspferde“, vielseitige Gebrauchseigenschaften zu verbessern. Seit dem Jahr 2005 wurden den Leistungsproben im Einvernehmen mit den geltenden Vorschriften 600 Pferde unterzogen. Die Huzulenpferde werden in den Zusatzkonkursen wie: Hindernisspringen, Gespann fahren oder bei Rennen geprüft.

Eine ausschlaggebende Rolle spielt bei der Pferdezucht die Qualität des weiblichen Materials. Der Zuchtfortschritt wird aber aufgrund einer entsprechenden Selektion und der genauen Auswahl der besten Reproduktoren garantiert. Die polnische Zucht der Huzulenpferde basiert auf allen heute noch existierenden männlichen Stämmen: Polan (Po), Gurgul (Gu), Goral (Go), Hroby (Hr), Oušor (Ou), Pietrosu (Pt) und Prislop (Pr).

Im Jahr 1962 hat man den I. Teil des Zuchtbuches für die Rasse Huzulenpferd herausgegeben in dem 25 Hengste eingetragen waren, 15 von ihnen waren Söhne oder Enkel des Hengstes **Wujek** (aus der Linie des Goral) geb. im Jahr 1942 nach einem radautzer Goral aus einer Huzulenstute aus Żabie. Man hat auch den Hengst **Wipczyj** (Sohn des Polan) und den aus der Tschechoslowakei importierten Hengst Cukor-Gurgul aufgezeichnet. In den folgenden Bänden - II, III und IV - hat man dementsprechend 24, 40 und 30 Hengste ausgewiesen, dazu gehören die Vertreter der Linien Hroby und später Oušor und Pietrosu.

Aktuell befinden sich in der polnischen Zucht (bei einer Anzahl von 1120 Mutterstuten), 176 Hengste:

- Gurgul	43	- Goral	34
- Hroby	33	- Pietrosu	30
- Oušor	21	- Polan	10
- Prislop	5		

porównawcza ma miejsce podczas odbywającego się od 9 lat w Stadzie Ogierów Klikowa Ogólnopolskiego Młodzieżowego Czempionatu. Kolejna edycja tej imprezy odbędzie się w tym roku w dniach 13-14 czerwca.

Wyniki oceny porównawczej poszczególnych roczników są ważną informacją zarówno dla hodowców, jak i członków Komisji Księgi Stadnej, która każdego roku, jesienią kwalifikuje ostatecznie ogiery do hodowli po ukończeniu przez nie wieku min. 30 miesięcy. Do Księgi wpisuje się tylko najlepsze ogiery, które spełniają wzorzec biometryczny, uzyskały w ocenie eksterieru min. 78 pkt. bonitacyjnych na 100 możliwych oraz zaliczyły wstępną (wierzchową lub zaprzęgową) próbę polową.

W 2008 roku do kwalifikacji przedstawiono łącznie 59 ogierów, spośród których Komisja zakwalifikowała 25 sztuk: 7 ogierów z linii Hr.; 5 z Go., 4 z Ou., 3 z Pt., 2 z Gu., 2 z Po., 1 z Pr.

Podczas przeglądu każdej stawki ogierów Komisja wnikliwie analizowała typ rasowy (płciowy i użytkowy), eksterier, poprawność i regularność chodów, zwracając przy tym uwagę na linie męskie, z których pochodziły ogiery.

W Polsce wpisuje się do Ksiąg zarówno ogiery jednomaściste (bez odmian), jak i srokate, nie wpisuje się natomiast ogierów maści kasztanowatej. Zgodnie z zapisami programu hodowli wszystkie ogiery wpisywane do Ksiąg od 2005 roku muszą zaliczyć do końca roku kalendarzowego, w którym kończą 5 lat, zasadniczą próbę dzielności (wierzchową lub zaprzęgową).

W 2009 roku zatwierdzono organizację w Polsce 14 prób dzielności. Liczba koni w takich konkursach waha się od 15-35 sztuk.

W latach 2007-2008 próbom poddano łącznie 76 ogierów. Ogiery, które zaliczyły zasadniczą próbę dzielności, mogą po ukończeniu 4 lat startować w konkursach eliminacyjnych dla koni starszych i kwalifikować się do finału Ogólnopolskiego Czempionatu Użytkowego. Jest to najwyższa forma sprawdzania użytkowości koni rasy huculskiej w naszym kraju.

Ocena wartości użytkowej ogierów uwzględnia również weryfikację wymiarów zoometrycznych i bonitacji rozplodników w wieku 5 lat. „Budowanie” informacji o wartości użytkowej ogiera odbywa się głównie poprzez ocenę ilości i jakości opisywanego potomstwa oraz ilości synów i córek wpisywanych do ksiąg. To w powiązaniu z własnymi wynikami użytkowymi daje podstawę do przekwalifikowania ogiera z kategorii C na wyższą kategorię B i A oraz umożliwia podjęcie próby szacowania wartości hodowlanej.

Postęp hodowlany jest efektem końcowym wieloletniej, trudnej i złożonej pracy w hodowli koni, także koni huculskich...

Für die Selektion des jungen männlichen Materials bedient man sich eines 4- stufigen Selektionssystems. Der erste Schritt ist die Beurteilung des Fohlens bei der Mutter. Der zweite und dritte Schritt ist die Selektion der jungen ein- und zweijährigen Hengste. Eine Vergleichsbewertung findet im Rahmen eines seit 9 Jahren stattfindenden Jugendchampionates im Hengstdepot Klikowa, statt. In diesem Jahr, erfolgt am 13-14 Juni eine erneute Veranstaltung.

Die Ergebnisse der Vergleichsbewertung bei den unterschiedlichen Jahrgängen stellen eine gute Informationsquelle, sowohl für die Züchter als auch für die Mitglieder der Zuchtbuchkommission, dar. Die Zuchtbuchkommission qualifiziert dann jedes Jahr im Herbst die jungen Hengste, die das Mindestalter von 30 Monaten vollendet haben.

In das Zuchtbuch werden nur die besten Hengste eingetragen, welche die Rassevorgabe erfüllen und in der Exterieurbeurteilung mit min. 78 Bonitätspunkten (aus 100 möglichen) bewertet wurden und die Vorleistungsprobe (im Sattel oder im Gespann) bestanden haben.

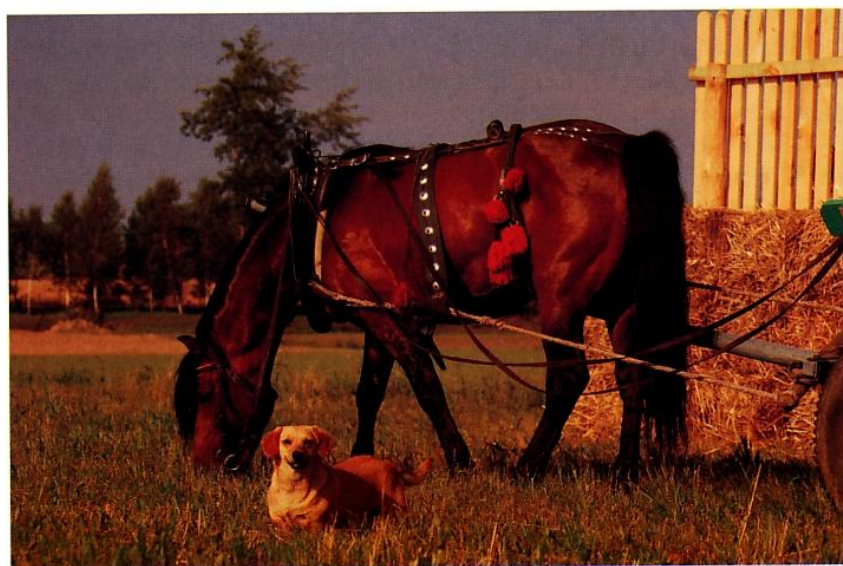
Im Jahr 2008 traten zur Qualifikation 59 Hengste auf und die Kommission ließ aus den 59 Hengsten, 25 Stück zu: 7 Hengste aus der Linie Hr.; 5 aus Go., 4 aus Ou., 3 aus Pt., 2 aus Gu., 2 aus Po., 1 aus Pr.

Bei jeder Hengstgruppe hat die Kommission den Rassetyp (Geschlechtstyp, Gebrauchstyp), Exterieur, Gangkorrektheit und Gangregelmässigkeit beurteilt und nahm dabei Rücksicht auf die männlichen Linien, aus denen die Hengste abstammten.

In Polen werden sowohl einfarbige Hengste (ohne Abzeichen) als auch Schecken eingetragen. Nicht eingetragen werden Fuchshengste. Laut der Vorgabe des Zuchtprogrammes müssen alle Hengste, die ins Buch eingetragen werden bis zum Schluss des Kalenderjahres in dem sie das 5. Lebensjahr vollenden, die Hauptleistungsprobe (im Sattel oder im Gespann) bestanden haben.

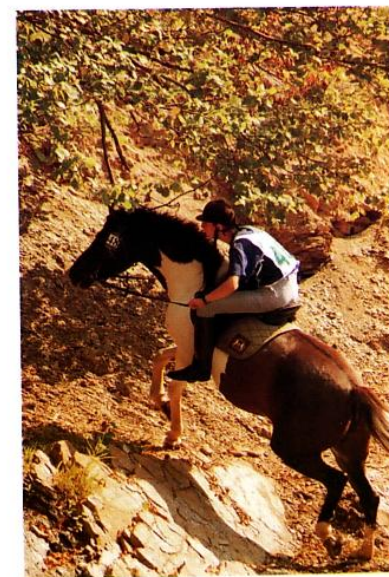
Im Jahr 2009 genehmigte man in Polen die Organisation von 14 Leistungsproben. Die Zahl der teilnehmenden Pferde variiert bei solchen Konkursen zwischen 15- 35 Stück.

In den Jahren 2007-2008 wurden den Leistungsproben 76 Hengste unterzogen. Die Hengste, die die Hauptleistungsprobe bestanden haben, dürfen nach der Vollendung des 4. Lebensjahres an den Eliminationswettbewerben für ältere Pferde teilnehmen und sich für das polnische Gebrauchspferdechampionat qualifizieren. Das ist die höchste Form der Leistungsprüfung bei Pferden der Rasse Huzule in unserem Land.

Die Bestimmung des Gebrauchswertes der Hengste beinhaltet auch eine Verifikation der zoometrischen Maße und der Bonifikation im Alter von 5 Jahren. Der Informationsaufbau über den Zuchtwert eines Hengstes geschieht hauptsächlich durch die Beurteilung der Qualität und Quantität seiner Nachkommen und der in das Zuchtbuch eingetragenen Söhne und Töchter. Das alles in Verbindung mit den eigenen Leistungen ermöglicht eine Aufwertung des Hengstes der Kategorie C in eine höhere Kategorie B oder A und ermöglicht somit auch den Versuch der Einschätzung seines Zuchtwertes.

Der Zuchtfortschritt ist das Endprodukt einer langjährigen, schweren und komplizierten Arbeit in der Zucht, auch der Zucht der Huzulenpferde...

**Kalendarz prób dzielności
oraz eliminacji do Ogólnopolskiego Czempionatu Użytkowego
w sezonie 2009:**

1. Zawalów (Lb)	18-19 kwietnia	próba
2. Nielepice (Kr)	16-17 maja	próba + eliminacje
3. Regietów (Kr)	23-24 maja	próba + eliminacje
4. Chmielewo (Wr)	30 maja	próba
5. Staszów (Kl)	20-21 czerwca	próba + eliminacje
6. Klikowa	13-14 czerwca	Ogólnopolski Czempionat Hodowlany Młodzieży
7. Grodziec (Pz)	7-8 lipca (wt, śr)	próba + eliminacje
8. Hawłowice (Rz)	11-12 lipca	próba + eliminacje
9. Bukowa Mała (Lb)	18-19 lipca	próba + eliminacje
10. Plecka Dąbrowa (Łd)	8 sierpnia	próba + eliminacje
11. Malinowo (Ol)	19 sierpnia (śr)	próba
12. Polana (Rz)	22 sierpnia	próba
13. Rudawka (Rz)	28-30 sierpnia	próba + eliminacje
14. Regietów (Kr)	18-20 września	Ogólnopolski Czempionat Hodowlany i Użytkowy
15. Regietów (Kr)	17 października	próba

**Kalendarium für Leistungsproben und der Eliminationswettbewerbe für das
polnische, nationale Gebrauchschampionat.
In der Saison 2009:**

1. Zawalów (Lb)	18-19 April	Probe
2. Nielepice (Kr)	16-17 Mai	Probe + Elimination
3. Regietów (Kr)	23-24 Mai	Probe + Elimination
4. Chmielewo (Wr)	30 Mai	Probe
5. Staszów (Kl)	20-21 Juni	Probe + Elimination
6. Klikowa	13-14 Juni	Das polnische Jugendchampionat
7. Grodziec (Pz)	7-8 Juli (Di, Mi)	Probe + Elimination
8. Hawłowice (Rz)	11-12 Juli	Probe + Elimination
9. Bukowa Mała (Lb)	18-19 Juli	Probe + Elimination
10. Plecka Dąbrowa (Łd)	8 August	Probe + Elimination
11. Malinowo (Ol)	19 August (Mi)	Probe
12. Polana (Rz)	22 August	Probe
13. Rudawka (Rz)	28-30 August	Probe + Elimination
14. Regietów (Kr)	18-20 September	Das polnische, nationale Gebrauchschampionat
15. Regietów (Kr)	17 Oktober	Probe

